

to, kar je jeden najvplivnejših njihovih voditeljev, poslanec dr. Herold označil z naslednjimi pregnatnimi besedami: Če nam vlada za razveljavljenje jezikovnih naredb ne da popolnega zadoščenja do dne 5. maja, preskrbeli si bomo tako zadoščenje sami in sicer na tak način, da bo vse strmelo. Po vseh teh izjavah sodeč je torej pričakovati, da se vname najljutejši boj proti vladi. Obstrukcija morda ne bo hrupna ali intenzivna. Vlada ne dobi nobene tistih predlog dovoljene, katere neobhodno potrebuje, če noče posluževati § 14. in je torej le dvoje mogoče: ali da pade Körber ali pa da pride do absolutizma.

Čehi in desnica. — Odkar je Körberjevo ministrstvo na krmilu, je bila njegova poglavitna skrb, izolirati Čehe. To se mu je končno posrečilo. Poljski državni in deželni poslanci so imeli te dni v Lvovu sejo in so se z vso odločnostjo izrekli proti napovedani češki obstrukciji. Časopisje nemške katoliške stranke kakor tudi slovensko časopisje se izreka istotako. Iz tega se vidi, da visi desnica v zraku, da je nje obstanek in razpad odvisen samo od Čehov. In ti? No, njihovo časopisje govori v tem oziru odkritosrčno in brez ovinkov. Češko časopisje pravi, da češkemu narodu ni čisto nič za obstanek desnice. Ta omahljiva družba, ki se nikdar ni držala svojega programa, pravijo „Národní Listy“, da je Čehe le zadrževala in ovirala, kadar so hoteli centralizem naskočiti ali storiti resen korak za priborjenje narodne ravnopravnosti. Čehi si bodo sami pomagali, desničarske stranke pa naj store kar hočejo. Iz te izjave izhaja pač jasno, da bo desnica v kratkem razpadla. No, Slovenci pač nimamo vzroka, da bi po njej žalovali.

Ogerska. — V ogrski državnozborni večini so nastali budi razpori. Nezadovoljnost z vlado Szellovo raste od dne do dne, a čim večja postaja, toliko odločnejše sili baron Banffy v ospredje. Prvi odstopi sedaj učni minister Wetznieš, njemu utegne slediti trgovinski minister Hegedüs. V ponedeljek se je zopet sestavila poslanska zbornica, kjer se menda kmalu pokaže, kakšen je dejanski položaj na Ogerskem in specijelno položaj Szellovega ministrstva.

Nemčija. — Odsek za posvetovanje o vladnem predlogu glede pomnožitve mornarice, ki ga je izvolil državni zbor je sprejel četudi z neznatno večino nasvetovano pomnoženje mornarice.

Belgija. — Vsled predloga, naj se skrči čas službovanja pri vojaki, je vlada zagrozila z odstopom. Vzlic temu bo ta predlog bržčas obveljal v parlamentu. V tem slučaju hoče kralj imenovati prehodno ministrstvo z naročilom, da razpusti parlament in izvrši nove volitve.

Vojna v južni Afriki. — Burska deputacija, ki je prišla v Evropo, da pridobi velesile za intervencijo v prid Burom ni ničesar opravila. Zdaj je šla v Ameriko, a tudi tam bržčas ne doseže uspeha. Vzlic temu se neprestano čuje, da je pričakovati intervencije in sicer v najnovejšem času tudi, da se doženo podrobnosti tega posredovanja pri obisku avstrijskega cesarja v Berolinu. Pripoveduje se, da je nemški cesar o tem angleškega prestolonaslednika osebno obvestil. Položaj Burom se mej tem že ni nič izboljšal. Angležem se je posrečilo pregnati Wepener oblegajoče Bure, ali teh čet vjeti se jim ni posrečilo, dasi so se močno trudili. Zdaj sta obe armadi zbrani pri mestecu Tabachuju. Buri imajo v gorah neki tako izvrstne pozicije, da jih sploh ni mogoče zavzeti. Na tem terenu pride bržčas do odločilne bitke. Angleži so se začeli pomikati proti Burom ali doslej niso nič opravili, pač pa je prišel general Hamilton v prav veliko stisko. — Vojaška cenzura v Londonu je prepovedala vsako poročilo o bojih pri Thabauchu. V vojaških krogih sodijo, da name-rava Roberts Bure iznenaditi. — O bitki pri Houtneku se nam poroča, da so imele čete generala Hamiltona sledeče izgube: 2 častnika in 1 mož mrtvi, šest častnikov in 15 mož ranjenih in nekaj vjetih.

Obrtnija.

Kranjska mlinska obrt.

(Iz govora deželnega poslanca I. Lenarčiča v deželnem zboru kranjskem.)

V obče čitati je po raznih strokovnih časopisih, kako avstrijsko narodno gospodarstvo nazaduje. Res je sicer, da je promet od leta do leta nekoliko večji, ali naravni razlog temu je tudi to, da avstrijska industrija, ki se ima boriti z mogočnimi konkurenti, mora gledati na to, da svojo produkcijo povzdigne kolikor mogoče, ne le v kakovosti, marveč tudi v množini, da režijske stroške porazdeli na večjo množino predmetov in s tem zmanjša skupne proizvodjalne stroške za posamezni promet.

Dandanes je industrija, zlasti pa velika industrija, navezana na to, da kolikor mogoče mnogo producira, ako hoče sploh še živeti, in ker producira mnogo, mora gledati na to, kam bo izpeljala svoje izdelke, zato se mora ozirati na eksport. Če se industrija omeji samo na preskrbovanje domače potrebščine, potem ostane v jako majhnih mejah in ne more biti deležna vseh tistih olajšav, ki so združene s produkcije, kadar je produkcija nekoliko obsežnejša, zlasti pa ne more biti deležna onih tarifnih olajšav, katere pridejo v poštev šele tedaj, kadar se gotova množina tvarine prepelje do določenih mest.

Razne okolščine, teže industrijalce. Kakor sploh kmetijstvo dandanes toži in opravičeno toži, da nima nikakih pravih dohodkov, ravno tako je tudi z industrijo. Če se pa k naravnim težkočam pridružijo še taki faktorji, ki z nekako preišljenostjo ravnajo, da bi kolikor mogoče otežkočili produkcijo, potem je treba, da se to pove, da se nekako pojasni, kake so te razmere, da je potem mogoče misliti in ukrepati na odpomoč.

V mislih imam tukaj v prvi vrsti mlinsko industrijo in v svojih kasnejših razpravah hočem se držati le te industrije, ker se je ravno pri tej pojavilo v novejšem času toliko težkoč in obremenitev, da ravno ona naravnost kliče na odpomoč. Če na pr. obdačenje Kranjske, zlasti mlinske industrije primerimo obdačenju take industrije v drugih kronovinah, vidimo, da je ravno kranjska mlinska industrija nezaslišano visoko obdačena, kar ni v nikakem količkaj pravičnem razmerju z obdačenjem drugod. Za podlago primeri naj služijo podatki, kateri kažejo, kako je obdačenje v primeri z množino zmletga žita, kajti to nam dá nekak jasen pojem, ker množina zmletga žita kaže približno obseg dotičnega podjetja in obrtni davek, se more torej nanašati le na velikost posameznih podjetij brez ozira na to, ali dotično podjetje kaj čistega dohodka prinaša ali ne, kajti čisti dohodki se itak pri osebni dohodarini obdačijo. Hočem torej opozoriti le na pridobninski davek in sicer hočem navesti obdačenje, katero je proračunjeno na vagon zmletga žita in se suče od 40 kr. do 5 gld. 27 kr. na vagon. Tako na primer plača mlin v Ajdovščini, ki zmleje približno

340 vagonov na leto, 136 gld. obrtnega davka, kar znaša torej 40 kr. na 1 vagon. Mlin v Weisskirchenu zmelje 1300 vagonov, plača obrtnega davka 900 gld., torej na 1 vagon 70 kr. Mlin v Gradcu — jaz imam samo velike mline v mislih, o malih ne govorim — zmelje 360 vagonov, plača 294 gld. obrtnega davka, ali 81 kr. od vagona.

V Mariboru sta dva velika mlina, jeden plača 1 gld. 20 kr. od vagona, drugi 1 gld. 26 kr. od vagona. Mlin v Trautmannsdorfu plača 1 gld. 16 kr., med tem ko kranjska dva velika mlina, na pr. mlin v Kranju plača 3 gld. 56 kr. in mlin v Jaršah 5 gld. 27 kr. obrtnega davka na 1 vagon.

Tu je vsekako razvidno, da je bil davčni vijak nekako visoko privit, da se je ne upoštevši male razmere, v katerih smo na Kranjskem, zdelo dotičnim davčnim oblastvam, ki so imela to zadevo v rokah potrebno, da kolikor mogoče obrtnega davka iz te male dežele iztisnejo. Prepričan sem, da se bodo pri centralni kontingentni komisiji na Dunaju, kadar se bo vršilo kontingentiranje, te okolščine upoštevale, in da se bo kontingent za prvi razred primerno znižal, da bo komisija v deželi prišla v položaj, da bo vsaj primerno ta davek mogla razdeliti, ne pa kakor sedaj, ko ima z določenim velikim kontingentom vezane roke in mora eno ali drugo podjetje razbremeniti le na škodo drugih podjetij istega razreda.

Pa kakor vse okolščine kažejo, ne pridemo še kmalu v položaj primernega znižanja, ker se opazuje na Dunaju druga tendanca.

Preiti hočem na pojasnenje postopanja pametnih naprav, katere vežejo našo deželo z drugimi deželami, zlasti z morjem, in te prometne naprave so tako čudno postopale, da se druzega izraza ne poslužujem, kakor, da bi one hotele naravnost uničiti kranjsko mlinsko obrt v korist mlinski industriji v drugi državni polovici.

Jaz si bom usojal podrobnosti v tej reči navesti, ki bodo jasno pokazale, da je dotični načrt južne železnice tako sestavljen, kakor da naj bi se konkurenca v južnih krajih v korist Ogrom sistematično hotela uničiti. Prometne naprave naj bi ne imele namena, da bi v prvi vrsti za svoj dobiček skrbale. Res je sicer, da južna železnica kot privatno podjetje ima bolj ali manj to tendenco, ampak privatno društvo mora tudi skrbeti, da ostane vir dohodkov ohranjen, in da se torej več ali manj okomodira razmeram, katere vladajo, in da tako omogoči, da industrija, ki mu daje največ dohodkov, ostane zdrava, da more konkurirati. (Dalje sledi.)

Govedoreja.

V deželnem zboru kranjskem je bil dne 28. aprila sprejet zakon, ki utegne kaj blagodejno vplivati na naše narodno gospodarstvo. To je zakon o povzdigi govedoreje.

Razprava o tem zakonu se je vršila na podlagi poročila deželnega odbora, katero je tako podučno za vsacega živinorejca, da se nam zdi umestno, to poročilo priobčiti, zlasti, ker so v njem tudi najbolj obrazložene določbe novega zakona, ki ga prijavimo ob koncu. Poročilo deželnega odbora se glasi tako le:

Po naročilu visokega deželnega zbora (VII. seja dne 7. aprila t. l.) sklical je deželni odbor enketo, ki se je vršila dne 30. junija t. l. pri deželnemu odboru.

K enketi povabljeni so bili:

C. kr. deželna vlada, ki je delegirala k enketi kot zastopnika vlade gg.: c. kr. okr. glavarja dr. pl. Crona in c. kr. deželnega živinozdravnika Wagnerja;

od c. kr. kmetijske družbe odposlani so bili v enketo gg.: ravnatelj G. Pirc, baron H. Lazzarini, grajščak v Smledniku, adjunkt kranjske kmetijske šole V. Rohrman in Tomo Tolazzi, veleposestnik v Logatcu.

Deželni odbor povabil je kot praktične živinorejce gg. deželne poslance: grof Barbo, Božič, Jelovšek, Košak, Lenarčič, baron Liechtenberg in Zelen ter gg.: Janko Urbančiča, grajščaka v Predvoru in I. Laknerja, posestnika v Mozeltu.

Enketa, kateri je predsedoval deželni glavar pl. Detela, in katere so se vdeležili tudi deželni odborniki, zborovala je pred in popoldne ter razpravljala o sledečih vprašanjih:

1.) Katere pomanjkljivosti so se pri praktični izvršbi dosedanjega zakona o povzdigi govedoreje z dne 11. avgusta 1890, dež. zak. št. 4 iz l. 1891., osobito glede vršitve licenciranja za plemo namenjenih bikov pokazale?

2.) Ali je vsako leto naznanjati bike naravnost pri okrajnih glavarstvih ali pri županstvu občine?

3.) Kako bodi sestavljena licencovalna komisija?

4.) Ali zadostujejo dosedajne določbe § 7., po katerem se ima zbirati komisija za licencovanje bikov v glavnem kraju vsakega sodnega okraja, oziroma tudi v drugih krajih istega okraja?

5.) Kako bi bilo urediti naknadno licencovanje?

6.) Ali ne kaže § 3., ki vелеva občinam skrbeti za potrebno število bikov plemenjakov proti temu, da se stroški porazdele na vse živinorejce, spremeniti tako, da se ti stroški pokrijejo sploh iz občinske blagajne?

Tem vprašanjem pristavila so še sledeča in to po nasvetu c. kr. deželne vlade:

7.) Ali kaže deželo razdeliti v posamske pokrajine z določeno pasmo, ki se ima v dotični pokrajini izključno rabiti za plemo?

8.) Ali je želeti, da se v svrhu vzgajanja zadostnega števila lepih bikov uvede na Kranjskem tudi premiranje bikov?

9.) Ali je spremeniti § 20. tako, da kazenska določila dosedanjega zakona namesto županov izvršuje okrajna politična oblast?

K prvemu vprašanju so se stavili razni nasveti.

Politični pregled.

Državni zbor. — V torek dne 8. t. m. se je sešel državni zbor in tisti dan se je pokazalo, da je dr. Herold govoril golo resnico, ko je zagrozil: Ako za razveljavljenje jezikovnih naredb ne dobimo do 5. maja zadoščenja, poiskali si ga bomo sami. Čehi niso dobili zadoščenja in zato so koj v prvi seji začeli z obstrukcijo. Za sedaj so obstruirali na ta način, da so predlagali naj se o vsaki peticiji, ki so predložili — in teh peticij je blizu 3000 — glasuje po dvakrat imenom. S tem so v prvih dveh sejah popolnoma izhajali. Dunajski krščanski socijalisti so proti češki obstrukciji burno demonstrirali, tako da se je morala v prvi seji izprazniti galerija. Sploh se kaže, da hočejo na Dunaju vzdigniti maso proti Čehom, kar bi zamoglo povzročiti najnevarnejšo protireakcijo na Češkem. Vlada je v torek predložila svoje načrte za uredbo jezikovnega vprašanja na Češkem in na Moravskem. Ministerski predsednik Körber je imel pri tej priliki govor, v katerem je povdarjal, da hoče vlada napraviti mir, ker je ta potreben že z ozirom na finančno stanje države, potem pa zagrozil, da se bo vladalo absolutistično, ako bi državni zbor ne model funkcionirati, Čehov ta grožnja ni ustrašila. Odgovorili so nanjo s tako krepko obstrukcijo, da zbornica niti do dnevnega reda ni mogla priti. Nihče ne dvomi, da hočejo Čehi nadaljevati obstrukcijo vsaj toliko časa da ali pade ministerstvo, ali pa se parlament razpusti. V sredo so tudi že listi naznanjali, da se razpusti parlament takoj, ko bode končano zasedanje delegacij tako, da bi se nove volitve vršile že v nekaj tednih.

Zasedanje delegacij se začne v soboto dne 12. t. m. Vršilo se bode v Budimpešti, a vse kaže, da bo letos posebno burno. Češki listi naznanjajo, da se bo jako energično obračunalo z ministrom zunanjih del grofom Goluchowskim, ki vpliva na vse notranje politične zadeve. Tak obračun je toliko potrebnejši, ker kaže cesarjevo potovanje v Berlin, da je nastal zopet enkrat popoln prevrat v vsi politiki naše države in sicer prevrat, ki je naperjen proti slovanskim narodom.

Stranke in češka obstrukcija. — Češki klub se je odločil za brezobzirno obstrukcijo, dasi je v njegovih vrstah mnogo mož, ki se z njo nikakor ne morejo sprijazniti. Ti — na čelu jim stojita dr. Žaček, ki vodi moravske Staročehe in dr. Engel, ki je odstopil od načelstva kluba, ker se je sklenila obstrukcija — nečejo sodelovati pri obstrukciji in bodo ostali pasivni. Stranke umirajoče desnice so vsi proti Čehom: Poljaki, nemška katoliška stranka, Hrvati — izvemši pravaše — Slovenci, Maloruski in češki veleposestniki. Ti bi pač želeli ohraniti desnico, toda Čehi si ne dajo nič več rok vezati. V četrtek se je sešla parlamentarna komisija desnice morda zadnjikrat. Sedaj še ni znan izid te seje. Če je soditi po tem, kar se čuje, ni mislit, da se doseže kako porazumljenje in desnica razpade. Nemške stranke so seveda kar divje radi češke obstrukcije in bi rade z desnico izposlovale premembo opravielnika. V ta namen je dr. Kathrein že podal samostojen predlog, do čigar izvršitve pa je pot še jako dolga.

Knežji kongres v Berlinu. — V soboto in v nedeljo se je mudil avstrijski cesar v Berlinu. Kar se je tam godilo, to kaže, da je mej Avstrijo in Nemčijo zavladovalo najtesnejše prijateljstvo, kakoršnega še nikdar bilo ni. Na tem sestanku se je trozveza obnovila in popolnila, a francoski listi pravijo, da tako, da je propadajoča Avstrija postala nekaj privesek procvitajoče Nemčije.

Francija. — Pri občinskih volitvah v Parizu je socijaliste, radikalce in židovske republikance zadel pri občinskih volitvah hud udarec. Nationalisti, monarhisti in konservativci so koj pri prvi volitvi dobili 22 mandatov, dočim so jih imeli doslej le dvoje, a pri ožjih volitvah jih dobe še nekaj. Sedaj vladajočim strankam je začelo odklenkovati.

Vojna v južni Afriki. — Angleška armada prodira s čudovito hitrostjo proti severu bojišča. Po dolgih in skrbnih pripravah je maršal Roberts z vso svojo armado šel od Blomfonteina nad Bure. Ti so pri Tabanchu in Vynburgu imeli močne pozicije, a morali so jih zapustiti, umaknili so se čez reko Vaal. Tam je bil v soboto večji boj, vsled katerega so se Buri morali zopet umakniti. Robertsova armada je prestopila reko Vaal. To pomeni, da so Buri pregnani iz Oranjske in da je angleška armada stopila na transvaalska tla. Za Angleže je to jako velik uspeh. Dosegli so ga brez posebnega boja. Odločitev pride zdaj, ko bodo poskusili zavzeti Pretorijo, a bati se je, da so Buri izgubljeni.

Kranjska mlinska obrt.

(Iz govora deželnega poslanca I. Lenarčiča v deželnem zboru kranjskem.)

(Dalje.)

Kranjska mlinska industrija se je v zadnjem času, vporablja svojo lego, bližino morja in druge okolnosti, zlasti pa obile vodne sile, ki so ji na razpolago, začela polagoma razvijati in upati je bilo, da na tej poti tudi ostane in da bo kot taka lep vir dohodkov za bližnjo in daljno okolico in tudi za državo in deželo. Da pa more mlinska industrija uspevati, treba je, da je ona v tako veliki meri zasnovana, da more porabljati tiste tarifne olajšave, ki so z večjim prometom združene. Refakcijske tarife pridejo v poštev le tedaj, ako se neka gotova množina določene tvarine prepeljava do določenih mest. Če se tista množina ne doseže, potem je tudi mlin navezan na to, da se on poslužuje pri svojih kalkulacijah le onih tarifov, ki so za majhne množine v veljavi in ko ne omogočujejo, da bi mogel konkurirati, se v lastni deželi ne.

Kakor vam vsem dobro znano, se v naših alpskih deželah ne pridela toliko žita, da bi to žito zadostovalo za domače potrebe, marveč so te alpske dežele in med temi zlasti Kranjska navezane na to, da dobivajo tuje žito, katero porabijo za svoje potrebe.

O priliki, ko se je v deželnem zboru razpravljalo vprašanje o skladiščih ali „Lagerhäuser“, takrat sem imel priliko opozarjati na to, da je ves promet s kranjskim žitom znašal približno 300 vagonov, med tem ko je bilo pripeljanega tujega žita v deželo 3000 vagonov. Danes so se razmere nekoliko predrugačile. Danes prodaja Kranjska še manj svojega žita, kakor tedaj, in tujega žita imamo danes, lahko rečem, najmanj 5000 vagonov v deželi. In če upoštevamo, da je to kranjsko žito, ki naklada in odklada v naši deželi, poleg pšenice še sestavljeno iz drugih žit, potem se lahko reče, da komaj 100 vagonov pride na pšenico, med tem ko tujega, ogerskega žita ogromno množino zavzema le pšenica.

Opazuje se splošno, da se ves promet žita od vzhoda proti zahodu pomika. V našem cesarstvu opazujemo to, da se širne vzorne pokrajine v obili meri pe-

čajo s pridelovanjem žita, zlasti pšenice in izvažajo svoje blago, katerega doma ne porabijo, v tostransko državno polovico, da se to blago tukaj predela v moko, deloma da služi za eksport. V kolikor so ona mlinska podjetja, ki so bližji vira tega žita, na boljšem, kakor ona, ki so bolj oddaljena od teh virov, je razvidno iz tega, da znaša moka, ki se je izdelala iz žita, približno 75 % proti vsej množini, kar se je sploh zmlevalo. Če torej mora tostranska industrija večjo množino surovine (tukaj žita) prevažati v primeri z množino končnega izdelka, kakor pa onostranska, potem je onostranska državna polovica v tem oziru mnogo na boljšem, kakor naša.

Ta razlika znaša približno 21 % od tarife v škodo naši industriji nasproti ogerski. Seveda proti temu ni mogoče nič storiti, kajti tu so krajevne razmere vzrok. Ali ogerska mlinska obrt je poleg ravnokar omenjene okolščine še v nekem drugem oziru mnogo na boljšem in sicer je na boljšem v tem oziru, ker se pri prevažanju žita oziroma moke od ogerskih mlinov direktno uporabljajo refakcijski tarifi takoj pri kartiranju, med tem ko se v Cislajtaniji to ne dogaja, ampak mora dotični podjetnik plačati polno voznino po normalni tarifi in šele ko je gotova množina žita pripeljana na končni kraj, do katerega veljajo refakcijske tarife, potem se mu šele diferenca izplača. Če se to postopanje preračuni na tarife, znaša to približno 13 % v škodo naši mlinski industriji nasproti ogerskim mlinom. To je gotovo enostransko postopanje in oškodovanje 13 % od tarifov tako veliko, da se mora uvažati in odločilni faktorji naj bi delovali na to, da naša industrija v bodoče ne bo več toliko oškodovana, marveč naj bi se povsod enako postopalo.

Če si ogledamo, kako se žito in žitni izdelki premikajo v naši državi, vidimo, da se v ogerskih pokrajinah ob rekah Donav in Tisa promet prične ter se premika proti zahodu in jugozahodu. Prometne naprave so v tem oziru nekoliko nasproti prišle raznim producentom oziroma industrijalcem, ker so jim za gotove črte dovolile določene refakcijske tarife, brez ozira na to, ali se je dotično žito oziroma moka naložila v začetku črte ali šele kasneje, na progi torej dalje proti zahodu.

Tako je južna železnica črte Budapešta—Nagy—Kanisza, Komárom—Székestfehérvár—Szombathely—Gelse proti Trstu določila samo eno končno ceno in je vse jedno na kateri postaji se na tej črti žito ali moka nalaga.

(Dalje sledi).

Govedoreja.

(Dalje.)

Na to so se k tretjemu vprašanju izrazili sledeči nasveti:

Poslanec Lenarčič: Licencovalna komisija naj ostane tako sestavljena, kakor jo doslej določa zakon. Premembe, da bi se jemali veščaki iz dotičnega sodnega okraja, niso umestne, ker si oni nakopljejo sovraštvo doma, če so strogi v izvršbi naloga, česar pa se pri tujih komisijskih udih ni bati.

Poslanec baron Liechtenberg predlaga, da naj obstoji komisija iz okrajnega glavarja, iz okrajnega živinozdravnika in enega zaupnega moža, ki pa naj se ne vzame iz dotičnega okraja.

Poslanec grof Barbo predlaga, da naj bi okrajni glavar, kateremu je živinoreja malo znana, ne bil član komisije, katera naj obstoji iz okrajnega živinozdravnika, enega zaupnega moža, katerega imenuje deželni odbor, in sicer ne iz dotičnega sodnega okraja, ampak iz političnega okraja za vse sodne okraje in iz enega zvedenca, katerega imenuje kmetijska družba za vsaki sodni okraj posebej. Živinozdravnik bodi zajedno načelnik komisije.

Gospod J. Urbančič nasvetuje, da naj ostane pri dosedaj običajni sestavi komisije, in ker je večina proti temu predlogu.

K četrtemu vprašanju stavil je adjunkt Rohrman nasvet, da naj se licenciranje bikov vrši samo v glavnem kraju sodnega okraja, to pa osobito iz razloga, da se s tem doseže nekak pregled in izvrši poučna razstava plemenih bikov.

Temu so razni člani enquete ugovarjali, da to povzročuje prevelike stroške in težave živinorejcem, in da se je osobito gledé tega slišalo mnogo pritožb od strani živinorejcev. Deželnoodborski poročevalec pojasni potem na podlagi od okrajnih glavarstev došlih potnih načrtov za licencovanje, da se v tem oziru od leta do leta bolje vstreza želji in potrebi živinorejcev, ter da se licencovanje vrši ne le v glavnem kraju okraja, ampak kakor nanašajo potrebe in krajevne razmere, v štirih do petih, celo šestih krajih dotičnega okraja, tako da se omogočuje živinorejcem po kolikor le mogoče kratki poti dospeti do kraja licencovanja.

Enketa na podlagi teh pojasnil odkloni predlog adjunkta Rohrmana in glasuje za to, da ostani pri sedanjem postopanju glede določitve krajev za licenciranje.

Važno vprašanje je bilo peto glede naknadnega licencovanja, ker opravičene so bile pritožbe živinorejcev, da je tako naknadno licencovanje bilo doslej predrago.

V tem oziru je nasvet c. kr. deželne vlade vreden vpoštevanja, ker vstreza vsem potrebam in željam, katere so živinorejci doslej v tej zadevi izražali.

C. kr. deželna vlada nasvetuje: Okrajna glavarstva, oziroma mestni magistrat imata pravico tekom leta izdajati provizorne licencovalne liste na podlagi izjave okrajnega živinozdravnika, oziroma mestnega živinozdravnika; ti provizorni licencovalni listi imajo veljavo do redne licencovalne dobe.

Stroške za tako provizorno licencovanje, izvršeno le po živinozdravniku, ima poravnati lastnik bika, ako je

z vladarjem lepe južne dežele Italije. Zares, ta zveza ni le zveza mislij knezov, ampak se je — čim dalje časa obstoja — globoko vživela v prepričanje narodov. Kadar pa začnejo sraca narodov utripati hkratu, jih ni možno več razdružiti. Skupni interesi, skupni čuti, skupna radost in žalost vežejo naše tri narode danes že nad 20 let, in dasi so se tej zvezi često rogali in jo obsojali, se je trem narodom posrečilo, doslej ohraniti mir ter biti zaščit miru (Pod — piklhaubo! Op. uredništva.) Zato pa se danes klanja moj narod najmodrejšemu in najstarejšemu te zveze. Cesar Fran Josip I. pa je odgovoril: „Od pristrčnih besed Vašega Veličanstva globoko presunjen, se zahvaljujem iz polnega srca za lepi sprejem, ki ga mi je prirelo Vaše Veličanstvo. Srečen sem, da mi je bilo dano, izpolnujočemu že dolgo gojeno željo, stisniti roko Vašemu Veličanstvu v krogih Vaših. Neporušljivo prijateljstvo, ki Nas združuje, je dragocen zaklad naših držav in narodov. To z zvesto pomočjo našega spoštovanega prijatelja in zaveznika, Njega Veličanstva kralja Italije pomnoženo prijateljstvo je v Evropi obrambeni oklop miru. Za to blagoslovljeno delo, katero sem imel srečo začeti z Vašim slavnim dedom, si je pridobilo Vaše Veličanstvo kot možki branitelj tega za vse udeležence jednega dragooenega zaklada nevenljive zasluge. V veselem prepričanju, da bode naše prijateljstvo vztrajalo, dvigam časo.“ — V prvem hipu se je pomen tega potovanja v Berlin in teh napitnic močno pretiraval, Pozneje se je začel ta pomen utesnjevati. Vsekako pomeni ta pojav poglobljenje trozveze in to je stvar, katere ne moremo biti veseli.

Francija. — Minojo nedejjo je bila občinska volitev v vseh 36 občinah širne Francije. Te volitve so se pa vršile skrajno neugodno za sedanjo židoliberalno republiko Francosko: Zmagali so skoro povsodi monarhisti (kraljeva stranka) in socialisti, dreyfusovci so poparjeni. Poslanec Coppée (kršč. socialist) je brzojavil tovarišu Deroulédu: „Pariz je obsodil izdajsko vlado. Dobri Francozi so došli zmagoslavno v mestno hišo.“ Predno mine svetovna razstava, se utegne še mnogo spremeniti na evropskem obzorju. Morda ne išče zastoj cesar Viljem zvestih zaveznikov.

Italija. — Te dni se je zopet sešel parlament. Opozicija je koj prvo sejo razgnala in je vsled tega postal razpust zbornice neizogiben.

Črnagora. — Rusija je sedanjo podporo letnih 70 000 rubljev, ki jo je plačevala za črnogorsko armado, povečala na letnih 350.000 rubljev, kar ni le materialnega nego tudi političnega pomena.

Amerika in Transvaal. — Pred odhodom v Novi Jork je bursko odposlanstvo poslalo Zjedinjenim državam Severne Amerike ta-le razglas: „Ker so se razžirile napačne govorice o namenu našega potovanja, smatramo za potrebno, da spregovorimo o tem. Mi gremo v Ameriko, da vlado in narod zaprosimo podpore v dosego miru. Cilj, za katerem gremo, je edino ta, da se uporabijo temelji konference v Haagu. Za tem, kar smo opravili v prijazni nam Nizozemski, smatramo za najbolje, da se podamo v Ameriko k narodu, ki je pred sto leti pretrpel iste muke katere trpimo zdaj mi in katere je srečno prebil. Nadejamo se, da naš kile na svobodni narod Amerike ne bode brezuspešen. Svet pričakuje samo odgovora ameriškega naroda, da izve, da-li ima biti konec brezuspešnega prelivanja krvi. Mi smo prepričani, da nam ameriški narod ne odreče pomoči. Angleško časopisje mnogo in hudobno laže o naši nameri ameriškega potovanja a mi hočemo vse te laži ovreči z dokazom, da želimo samo mir, pravico in svobodo!“

Južna Afrika. — Iz resnih političnih krogov se poroča, da si tako oranjski kakor transvaalski Buri žele miru in zaključka vojne. Angleška premoč jih je utrudila in velike izgube v zadnjem času so jim potrle navdušenje. V prvih dneh vojne so bili družega mnjenja, ker so redno bili zmagovalci,

zdaj pa se je stvar zasukala vsled odločne volje Angležev polastiti se Transvaala in Oranje ter ob enem rešiti svojo čast; Angleži žrtvujejo svojo prebivalstvo, denar in vse, samo da zmagajo, Buri pa so z vsemi sredstvi pri kraju. Mnogo njihovih družin so prišle na beraško palico in zapadle največjemu siromaštvu. Gospodarske posledice vojne pa se še niti prav pričele niso. K temu prihaja še tudi razočaranje glede nade, da jim pomorejo evropske velevlasti, radi tega, da se Buri ne bodo več dolgo upirali Angležem. To poročilo pa se malo zлага z upanjem Burov, da nastopi zanje Amerika. Vsekako si prizadeva majšal Roberts, da bi do 24. t. m., ko je god kraljice Viktorije, dosegel kak izvenreden vojni uspeh; najrajši bi zajel ta dan Pretorijo, glavno mesto in vladno stolico Transvaala. Temu cilju je namenjeno vse njegovo vojno prizadevanje. Drugo vprašanje je, če se mu to tudi posreči. Robertsova armada je na potu proti transvaalski meji. Kaže se, da se je za dolgo pot dobro pripravila. Buri se omikajo brez boja. Te dni so Angleži zavzeli drugo glavno mesto oranjsko, Kroonstadt. Predsednik Stejn je moral drugič z vso vlado bežati. Proglasil je Heilbron novim glavnim mestom, toda vse kaže da se Buri tudi tu ne bodo mogli braniti. Generalissimus burske armade Botha je neki že odredil, naj se opusti vse bojevanje v oranjski državi in naj se vsa armada zbere ob reki Vaal, da zabrani Angležem prehod in naskok na Johannesburg in na Pretorijo. Tam se bode pač bila odločitka. Tudi Angleži v Natalu so se zopet začeli gibati. General Buller je po kratkem boju pregnal Bure, ki so mu zapirali prehode čez Niggarsberge in zasedel Dundee. Zdaj mu je odprla pot v Transvaal in gotovo je, da bo skušal priti Robertsu na ta način na pomoč, da naskoči levo krilo Burov ob Vaalu. V očigled takemu položaju ni posebnega pomena, da so Angleži o Mafekingu zadnje nedeljo kapitulirali. Obleganje je trajalo več mesecev. Angleži bi se najbrž ne bili vladi, ako bi jim ne bilo zmanjkalo živil General Baden-Powell se je držal, dokler je mogel. Kapituliral je z 900 možmi. Ta posadka pač ni znatna. Na celokupni položaj to pač ne vpliva.

Kranjska mlinska obrt.

(Iz govora deželnega poslanca I. Lenarčiča v deželnem zboru kranjskem.)

(Dalje.)

Do leta 1897. veljalo je to pravilo, da se ni delalo razlike, ali je dotično žito bilo podelano v oni državni polovici ali v tej državni polovici, kajti refakcijske podatke za Trst in Reko bile so enake in sicer so znašale tedaj 108 K za 1 vagon od poprej imenovane črte do Trsta oziroma do Reke. Začetkom leta 1897., ko se je pričelo govoriti o ogerski nagodbi, ko se je začelo govoriti o tem, kako da so Ogri odškodovani, ako se jim vzame mlevski promet, od tedaj so oni izkoristili ta položaj in so potem pritiskali na tostransko državno polovico, zlasti na južno železnico, ki je, ugodivši tem težnjam, naenkrat za kranjske mline vzdignila izjemoma svojo refakcijsko postavko od 108 na 188 K od vagona, med tem ko je za druge cislitvanske in za ogerske provenijense bodisi za Reko, bodisi za Trst ostala ista postavka 108 K. Tako je torej kranjska mlinska obrt na

enkrat prišla v položaj, da je imela izjemno stanje. Kako se je to opravičevalo, ne vem. — Govorilo se je pač, da je mogoče, da kranjskim mlinom ni treba uporabljati one črte, katero sem prej označil, ampak da lahko dobijo žito iz nižje ležečih delov Ogerske dežele, iz Baresa ali Siseka, ampak, da to kranjskim mlinom ni mogoče, sledi iz tega, ker so cene v teh krajih za isto blago toliko višje, da presegajo manjšo voznino od tam do Trsta, oziroma do Reke, tako da nikakor ni mogoče, uporabiti refakcijskih postavkov pri teh dveh označenih mestih. Torej ostanejo le prej označene črte od Budapešte oziroma Komároma. Začetkom l. 1900. se je pa naenkrat popolnoma zaprl promet, izvoz na Reko. Refakcija, ki je do sedaj za Reko veljala, se je naenkrat kranjskim mlinom odvzela in ostala je jedino le še refakcijska postavka 188 K za Trst. Hotelo se je torej Reko rešiti Ogrom in to se je temeljito zgodilo, kajti od tega časa tudi južna železnica nič več tistega žita, ki je ogerske provenijence, na Reko ne izvažajo, ampak to žito gre po ogerskih državnih železnicah po postavki 106 K.

Če se pa upošteva, da ogerska vlada daje na svojih železnicah še super — refakcije 6 K za vse žito, ki pride v Reko za eksport, potem se postavka zniža na 100 K za Reko, nasproti 188 K za tisto pot na Trst za naše mline. Ogerski mlini imajo pa še neko drugo prednost. Poleg super — refakcije dobivajo budimpeštanski mlini še 12 K povračila tedaj, ako je žito prevozilo najmanj 50 km in teh 50 km prevozi skoraj vse žito iz dežele Ogerske v glavno mesto Budimpešto. Ta olajšava pa ne pride v prid in je ne morejo izkoristiti naši mlini, ker kupci, ki žito na Ogorskem kupujejo, ne morejo dobiti olajšave teh 12 K, ampak le ogerski mlini jo dobivajo za svoj eksport. Tako se postavka zniža še za 12 K in znaša končno 88 K. Torej imamo razliko, da žito iste provenijence plača pri eksportu za isto pot od cislitvanskih mlinov 188 K, od ogerskih mlinov pa samo 88 K. Ali s tem, ta reč še ni pri kraju.

Ogerski mlini, ki po svojih državnih železnicah, oziroma po ogerski državni železnici v Reko svoje blago prevažajo, imajo še to prednost, da dobijo potem znižane voznine po morju, in sicer znižane voznine na parnikih „Adrije“. Na pr. za postavko Reka, London plačujejo ogerski mlini za vagon 6 šilingov 6 pence, dočim naši mlini, ako hočejo po istih parnikih v London izvažati, plačujejo 12 šilingov 6 pence. Razlike je torej, če se v kronah in vinarjih računi, ta, da plačajo Ogri za vagon 78 K dočim morajo naši mlini plačati 150 K. Torej je očitno, da se hoče naravnost uničiti naša industrija in Ogri so dovolj pametni, da bodo to tudi popolnoma dosegli.

Omenil sem, da „Adrija“ daje take olajšave za vožnjo po svojih parobrodih. Človek bi se vprašal, zakaj pa se Cislitvanija ne poslužuje „Lloydovih“ parnikov v isti namen. Ja, tu je velika nepremagljiva težava.

Lahko bi se jih posluževala, če bi sploh ti smeli voziti, ali kakor je vsem gospodom znano, obstoji neki

dogovor, neki kartel med „Adrijo“ in „Lloydom“, koji „Lloyd“ pa naša država subvencionira.

Tudi mlinski obrt mora svoj prispevek donášati k tej subvenciji. Naša uprava pri ti priliki, ako se je ta dogovor med „Adrijo“ in „Lloydom“ vršil, ni storila to, kar bi bila njena dolžnost, da bi bila namreč posegla vmes med tisti dogovor glaseč se, da smejo parniki „Adrije“ voziti po adrijskem morju in dalje proti zahodu od črte, ki vodi od Sicilije navpično proti Afriki, zlasti čez Gibraltar in v Atlantski ocean do vseh mest ob Atlantskem oceanu, med tem ko je „Lloydu“ prihranjeno, da sme voziti samo po tej, namreč po vzhodni strani te črte, torej v Egipt, Črno morje, Rudeče morje i. t. d.

Taki dogovor naj bi le bil, da si ti društvi ne delata konkurence, ali treba je upoštevati, da taka od države subvencionirana podjetja ne smejo iz oči pustiti koristi dotične državne polovice, temveč morajo dobrote enakomerno razdeljevati. Dogovor pa obstoji nadalje še v tem, in Ogri so tudi v tem oziru prekanili našo državno polovico, da morajo „Lloydovi“ parniki prihajati v Reko in tam eventuelno nakladati razno blago, zlasti ogersko žito in moko za eksport, med tem ki „Adrija“, ki ima glavni promet na Angleško ni navezana, da bi morala priti tudi v Trst. Ne vem, kako se je to moglo zgoditi, ali je bil namen pri tem ali samo brezbriznost, katere ni kvalificirati. (Poslanec Hribar: „Kratkovidnost“ !)

Opozoril bi pa tudi še na neko okolnost, ki jasno kaže, da se je hotelo totransko obrt naravnost oškodovati in sicer od strani južne železnice.

Kranjski mlini so pač izvedeli, da se namerava tista refakcijska tarifa, ki je prej za Reko veljala, popolnoma odstraniti. Ker so pa kranjski mlini imeli svoj eksport za dalmatinske in isterske kraje čez Reko torej so skušali, da bi po stari refakcijski postavki rešili, kar se je sploh rešiti dalo in so to privatno vest, katero so dobili, uporabili tako, da so zadnje dni meseca decembra kolikor mogoče oddajali svojega blaga, da morejo biti deležni one refakcijske postavke.

Ali južna železnica je po vplivu raznih ogerskih mlinov in merodajnih ogerskih faktorjev vedela tudi temu v okom priti. Mislila si je in rekla: „Škoda! Pride nekoliko 100 vagonov moke v Reko in zato smo mi oškodovani kot konkurenti“, in vedelo se je napraviti tako, da je južna železnica nekaterim kranjskim mlinom telegrafirala: „Blaga je preveč, v Reki se ne more nič več sprejemati“, vzlic temu, da se je po natančnih poizvedbah dokazalo, da takrat magacini v Reki sploh niso bili napolnjeni, kajti moka se ne preklada v magacine, ampak gre takoj direktno na vozove in od tod na parnike in le majhna množina pride v magacine. Torej naravno je, da se je hotelo oškodovati našo konkurenco.

(Konec prih.)

Obrtnija.

Kranjska mlinska obrt.

(Iz govora deželnega poslanca I. Lenarčiča v deželnem zboru kranjskem.)

(Konec.)

Pa ne samo za eksport nam konkurirajo ogerski mlini, tudi v naši domači kronovini in v tostranski državni polovici sploh konkurirajo ogerski mlini s svojimi tarifi na tak način, da je kranjska mlinska industrija omejena samo na majhno črto od Ljubljane do Trbiža, kajti po sedaj veljavnih tarifih se more iz Budimpešte čez Reko in od Reke nazaj proti Ljubljani do Borovnice prevažati blago ceneje, kakor če bi se po tej strani vozilo do Ljubljane in od tod dalje proti jugu, brez ozira na to, da bi bilo iz Ljubljane treba blago še prevažati na naše mline.

V Trstu, o katerem se je reklo, da pripada naši državni polovici, imajo ogerski mlini nižjo refakcijsko postavko, kakor naši kranjski mlini. Ogerski mlini plačujejo v Trst od vagona 180 K, naši 188 K.

V Cormons vozijo tudi ogerski mlini cenejše kakor naši in isto tako vozijo na Koroško, na Tirolsko po istih progah ogerski mlini za čez 30 K cenejše. Kam pa naj sploh naša mlinska industrija izvaža svoje izdelke; ves svet ji je zaprt!? Če se pa pomisli, da se temu pridružijo še neke sekature, ki nikakor niso opravičene, in ki tisto zvišanje, ki je že umetno v tarifih sestavljeno še bolj občutno delajo, se stvar še poostri.

Na pr. kranjski mlini ne morejo kartirati direktno čez Ljubljano proti Trstu, ampak morajo, ako hočejo deležni postati refakcijske postavke, kartirati svoje blago do Ljubljane, v Ljubljani morajo plačati pristojbino za prepeljavanje blaga od državne železnice na južno železnico, torej transitno pristojbino in plačati je enkrat re-ekspedicijo, kateri stroški precej znašajo, tako na pr. pri enem kranjskem mlinu na leto 12.000 K, od česar južna železnica nima ničesar. — Drugi taki položaj je pri prevozu blaga, ki je namenjeno čez Nabrežino in Kormin v Italijo. Tudi tukaj ni kranjskim mlinom dovoljeno, direktno kartirati v dotične kraje, marveč morajo blago pošiljati v Trst, iz Trsta na Nabrežino in od tod naprej na državno mejo. To je tako nekako umetno sestavljeno, da se naravnost vidi na vsem, da se s tem hoče oškodovati in uničiti našo mlinsko obrt.

Ogerska državna polovica je, uvidevši velikanski pomen svoje industrije, vse storila, kar je mogla storiti, da njene prometne naprave služijo svojemu namenu. Ogerska državna polovica ne išče dobičkov pri prometnih napravah, ampak je mnenja, da so prometne naprave le sredstva, katere eventuelno tudi brez posebnih čistih dohodkov izhajajo in imajo v prvi vrsti služiti le za povzdigo industrije v deželi, dočim imajo za državne potrebsčine donášati ona podjetja, katerim so prometna

sredstva namenjena. Dohodkov naj bi ta sredstva imela le toliko, kolikor je potrebno v pokritje stroškov potrebno. Pa tudi na to se ogerska vlada ne omejuje, ampak ona sega dalje tudi na vožnjo po morju, ker daje zdatne olajšave za promet v avstrijska pomorska mesta. Tudi tam so dotične tarife tako nizke, da se za nekatere relacije pomorska vožnja direktno nazaj plača. Na primer je postavka iz Nagy-Varada v Pulj ravno ista, kakor iz Nagy-Varada v Reko, oziroma iz Reke v Pulj pa znaša 35 K od vagona in istih 35 K se nazaj povrne ogerskim eksporterjem, katere postavke pa avstrijski mlini ne morejo biti deležni in tako je Ogerska vzela vsa pomorska mesta, da sploh avstrijskim mlinom ni mogoče z ogerskimi konkurirati. S tem sem nekoliko pojasnil razmere, ki danes obstoje in glasno kličejo po odpomoči.

Če hoče sploh avstrijski upravi kaj biti na tem ležeče, da se cislitvanska mlinska obrt sploh in ne samo kranjska ohrani, je potrebno potrebno kaj ukreniti in napraviti protiutež proti ogerskemu delovanju. Kako pa je mogoče kaj storiti? Seveda se bo reklo: Naša južna železnica kot taka je privatno društvo in na privatno društvo nimamo upliva. Tudi na južno železnico se da uplivati, seveda le potom konkurenčnih tarifov. Saj danes ne velja tisto pravilo, da bi daljava že sama po sebi določevala tarifne cene, marveč razne kombinacije omogočujejo, da se na za 100 km daljši progi blago lahko ceneje prevaža, kakor za krajšo progo. Zakaj bi avstrijska državna uprava ne upoštevala te ugodnosti in bi na svojih progah ne upeljala konkurenčnih tarifov, ki bi omogočili konkurenco proti južni železnici. Mislim si to zadevo na pr. tako-le: Ako se upliva od strani državne uprave na Dunavsko parobrodno društvo, da ono upoštevši svoje, že sedaj obstoječe tarife za vožnjo navzgor še nekoliko prijenja, čisto malo prijenja od njih, potem je mogoče, da se iz ogerskih krajev žito po Dunavu navzgor prevaža in sicer iz Požuna proti Lincu. Na tej progi sta dve postaji, ki sta pri Donavi: Pöchlarn in Mauthhausen. Ne vem, katero mesto je za prekladanje prikladnejše. Morda je to Mauthhausen in od tam bi žito, ki je namenjeno za cislitvanske dežele, na pr. tudi za Kranjsko lahko po državni železnici po eksportnih tarifih v našo deželo prihajalo in južna železnica, ki ne mara uvideti svoje koristi, bi bila tako nekako odstranjena in ves promet, ki morda samo za Kranjsko znaša kakih 4000 do 5000 vagonov, bi dobila državna železnica. Državni železnici bi ne bilo treba tako posebno znižati svojih tarifov. Ako bo državna železnica upeljala kilometerske tarife 0.15 K za 100 kg jeden kilometer, potem je lahko mogoče, da se dobi postavka 100 K za črto od Mauthhausna do Trsta, in s to postavko bi bilo mogoče uspešno konkurirati proti ogerskim tarifom oziroma proti južni železnici, ki je popolnoma v služnosti ogerske uprave.

Zdi se mi potrebno, da bi se morodajni faktorji s to zadevo pečali in državni upravi nasvetovali, kako bi

bilo mogoče z konkurenčnimi tarifi rešiti to zadevo in s tem rešiti tudi našo domačo mlinsko obrt.

Usojam si torej sledečo resolucijo predlagati:

„Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča:

1.) da si preskrbi potrebne podatke nanašajoče se na škodljivo sestavo tarifov, kateri uničujejo kranjsko zlasti mlinsko in lesno industrijo dalje one, koje bi bilo priporočati za vpeljavo na avstrijskih državnih železnicah in po Donavi navzgor od Pressburga proti Lincu v svrhu omogočenja konkurence kranjskih mlinov z ogerskimi vsaj potom tustranskih izvoznih mest ter parobrodskih tarifov za izvoz v inozemstvo v primeri z ogerskimi parobrodskimi odnošaji;

2.) da se na podlagi teh podatkov obrne do visokega c. kr. železničnega in trgovskega ministerstva s prošnjo, da oni prej ko prej ukrenete, da se obvaruje s tem kranjska in z njo cislitvanska mlinska industrija gotovega propada“.

Kmetijstvo.

Govedoreja.

(Dalje.)

Ker ima deželni živinozdravnik primerno majhne dijete, ker bi od deželnega odbora imenovani zastopnik v dotičnem domačem okraju le kratke distance potoval in ker bi zastopnik občine itak ne mogel zaračunavati dijet, bili bi vsi komisijski stroški za licencovanje neznatni.

Glede naknadnega licencovanja priporočala je kmetijska družba določitev, da sme okrajni živinozdravnik dati do glavnega licencovanja provizorično licenco, ako je spoznal, da je dotični bik sposoben za pleme, bodisi o priliki njegovega uradnega potovanja, bodisi na izrecno zahtevo gospodarja dotičnega bika.

Na podlagi teh razmer načrtal je deželni odbor zakonski načrt, s katerim se imajo §§ 7., 8., 9. in 10. zakona z dne 11. avgusta 1890, dež. zak. št. 4. iz l. 1891, o povzdigi govedoreje spremeniti in poprosil c. kr. deželno vlado, da se izrazi o tem načrtu, v koliko more računati na pritrditev cesarske vlade.

Na to je c. kr. deželna vlada dne 15. marca l. 1899., št. 3565, poslala sledeči dopis:

„Z ozirom na dopis z dne 12. julija 1898, št. 1163, s katerim je bil semkaj predložen načrt zakona z dne 11. avgusta 1890, dež. zak. št. 4 l. 1891., glede reje goveje živine, usoja si deželna vlada na podstavi skušenj, ki so se pri izvrševanju tega zakona pridobile tuuradno kakor tudi pri političnih okrajnih oblastvih, prijaviti deželnemu odboru, da se s preuredbami, omenjenimi v navedenem načrtu zakona, po tukajšnjem mnenju nikakor ne odstranijo oni nedostatki, ki sosebnost v nekaterih okrajih ovirajo povzdigo reje goveje živine.

Te preuredbe, ki v prvi vrsti merijo na pomnožitev krajev za licencovanje in za zmanjšanje članov licencovalnih komisij, pač ne morejo odstraniti onih glavnih nedostatkov, ki izvirajo od tod, ker v premnogih okrajih Dolenjskega in Notranjskega ni sposobnih bikov in tudi ne v zadostnem številu na razpolago, in ker živinorejci, če imajo le količkaj lepega bika, ga kakor hitro mogoče prodajo kakemu vnanjemu kupcu, dalje ker je sploh tudi težavno, pripraviti živinorejce do tega, da bi redili bike, kajti to v naši deželi v obče premalo dobička daje, spojeno pa je vender z mnogimi sitnosti in to osobito zaradi tega, ker se v vsaki občini z vednostjo župana toda vzlic temu brez vsake kazni nepotrjeni biki rabijo za pleme tuje živine, pri čemer je merodajna manjša oddaljenost stajališča ali pa, kar se še pogosteje pripeti, manjša junčevina.

Če se posreči, ta vprašanja primerno ali vsaj deloma rešiti, potem se bo popolnoma dosegel namen zakona za povzdigo reje goveje živine.

Z ozirom na to, naj se pred vsem dela na to, da se dežela razdeli v pasmine pokrajine z določeno pasmo, ter da se izdatno skrbi za dobavo čistokrvnih bikov in njih primerno razdelitev med take občine, ki nimajo dobrih bikov za pleme in pa da se vsako leto podeli večje število denarnih premij za lepe bike; posestniki, ki so dobili premije, da bi se morali zavezati, da bodo dotične bike obdržali določeno dobo ter jih rabili za pleme. Istotako naj bi se posameznim posestnikom, ki se odlikujejo z rejo čistokrvnih bikov, podeljevale podpore, in končno bi se moralo zagotoviti pravilno izvrševanje kazenskih določil s tem, da se isto izroči okrajnim glavarstvom.

Razun poslednje omenjene okolnosti gre tukaj vsekako za take naredbe, za katere bi se posebno spočetka potrebovalo mnogo denarja, dosegel bi se pa tudi zaželeni namen, dočim je sicer iz stališča povzdige govedoreje, oziroma glede njene glavne stvari, namreč zboljšanja plemena, popolnoma vse jedno, kje in s koliko člani opravlja svoj posel komisija za licencovanje, če se ji ne prižene nikakih, za pleme pripravnih bikov, kakor se to še vedno dogaja v nekaterih krajih na Dolenjskem in Notranjskem. Vender so se pa od prvega licencovanja bikov l. 1892., kakor je razvidno iz vsakoletnih okrajnih razkazov, razmere v obče vsekako že zdatno zboljšale, kar se na vsak način sme pripisovati obstoječemu zakonu.

Preidoč na posamezna določila novega načrta zakona se mora omeniti, da je v uvodu § 7. navedena določba, da morajo posestniki bikov svoje, za plemenitev določene bike neposredno oglašiti pri okrajnem glavarstvu, z ozirom na znano nebrižnost kmetskega prebivalstva nepraktična, ter bi političnim oblastvom provzročevala tudi mnogo nepotrebnega dela.

Po § 3. izvršitvenega ukaza z dne 2. maja l. 1891., dež. zak. št. 5, se imajo te zglasitve izvršiti po županstvu in to je potrebno zaradi tega, ker je župan v stanu, naznaniti okrajnemu glavarstvu posestnike bikov plem-